

ТУРИЗМ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Туризм є серйозним поштовхом еволюції сучасної людини, розширення системи життєвих цінностей та збагачення всього її внутрішнього світу. А власне система цінностей являє собою дієву сторону суспільної свідомості, взятої в сукупності всіх її форм. У ній виражається ставлення людини, суспільства до освіти, яка або задовольняє людину, або не задовольняє її.

На початку ХХІ століття туризм відіграє все більшу роль у житті людини, в реалізації її цінностей. Суспільство розвивається, змінюються тенденції, а з ними повинна еволюціонувати і галузь туризму, пристосовуючись до галопуючого технічного прогресу, а відповідно і до трансформації людських цінностей. В сучасних умовах швидкого розвитку індустріалізації, де людина часто замкнута в одному мікрокліматі свого місця проживання, гострішою стає необхідність виходу із зони щоденного перебування. Відповідно у людини з'являється більше коштів, і вона має можливість подорожувати.

У розвиненому суспільстві туризм набуває все більшого значення як засіб задоволення потреб людей у дозвіллі, відпочинку, зміні обстановки. Подорожі допомагають людині емоційно релаксуватися, слугують чудовим антидепресантом. Мандрівки збагачують людину новими знаннями, емоціями, хорошими спогадами. Коли людина подорожує, то краще починає розуміти, чого вона хоче від життя, а саме тому формуються життєві цінності особистості.

Мета дослідження: проаналізувати ефективність туризму як засобу реалізації людських цінностей за допомогою засобів філософії туризму .

Потреба у подорожах – в ряду базових потреб людини, одна із визначальних рис ментальності людської особистості. Туризм – «шляхетний вияв людської присутності у світі. У подорожжях та філософії загальні риси – це дивування, бажання збагнути і пізнати навколишній світ і Всесвіт у цілому, його закони і сутність. Подорожі, у свою чергу, розсували межі знайомого, збагачували життєвий досвід допитливих людей, уможлилювали їх входження у світ іншої культури [1, с. 95].

У ряду видатних філософів-мандрівників чільне місце належить Г. С. Сковороді, життєвим кредо якого було: «жити – значить мандрувати». Свої враження від мандрівок Сковорода, зокрема, висловив у «Розмові п'яти подорожніх про істинне щастя в житті».

Якісну відмінність туристів (ті, хто подорожує вільно і свідомо) від бродяг, фланерів, які переміщуються стихійно керуючись виключно «охотою до переміни місця» – виявляє

відомий англійський філософ і соціолог З. Бауман. Турист переслідує певну мету, шукає пригод, нових, несхожих на старі переживання [2, с. 183].

Як специфічний вид подорожі, туризм відрізняється наявністю конкретної мотивації її учасників – пізнання, відпочинок, розвага, оздоровлення, паломництво, знайомство з культурними пам'ятками тощо.

XX століття – час інформаційної революції, породило такий незвичайний різновид туризму як «віртуальна подорож». Серед них екологічний туризм, підводний, палеонтологічний, спелеологічний, подійний (фестивальний), військовий, навіть космічний. Список видів «альтернативного туризму» збагатився різноманітними екзотичними формами [3].

В основі всіх подорожувальних лежить бажання людини одержати незвичні враження, потяг до задоволення, насолоди, тобто гедоністичні мотиви. Адже сучасне розвинуте суспільство не тільки інформаційне, але й рекреаційне. Чимало мислителів минулого вважали, що саме прагнення до задоволення є мотивом всіх людських дій [4, с. 55]. Задоволення як таке, насолода, здатні представляти для індивіда цінність саму по собі та визначальним чином впливати на мотиви його вчинків. Пригодницький, екстремальний, карнавальний, фестивальний туризм здатний задовольнити ці людські потреби.

Насичений філософським, людиноцентрованим змістом, туризм справляє розвиваючий вплив на особистість як професійного діяча туристської справи, так і на пересічного учасника туристських подій. Вони відчують себе причетним до створення ноосфери, світу цивілізованого людського єднання, в якому людина є не випадковим чужинцем, а законним жителем або господарем.

Як свідчить практика, для туриста, який здійснює поїздку з діловими, науковими, культурно-пізнавальними цілями, головним є незабутні враження від зустрічей з історією, культурою та звичаями інших народів і країн, позитивні емоції, як правило, переважають порівняно із незручностями, що нерідко трапляються під час подорожі.

Туризм є ефективним засобом реалізації людських цінностей, насамперед таких, як свобода, гідність, дружелюбність, щирість, толерантність тощо. Аксіологічний аспект туристської діяльності є одним із вагомих визначників філософії туризму. Результатом навіть короткотермінових поїздок є поглиблення власних уявлень про власні цінності та ціннісний світ іншого. В залежності від наслідків міжлюдських контактів відбувається певна корекція ціннісних орієнтацій індивіда, перегляд власних уявлень про переваги чи вади «відмінного від твого» способу життя [5, с. 112]. Високого філософсько-гуманістичного значення в наслідок ціннісного опанування світом набуває формування комунікативної культури особистості, культури спілкування, взаємоповаги, взаємодії.

XXI-е століття має стати часом «гуманітарного повороту», переходом від деструктивного типу цивілізації з її хижацьким ставленням до природи, ксенофобією, жорстким економічним та політичним суперництвом до її людиноорієнтованої моделі. Що може забезпечити такий поворот? Поставити таке запитання значно легше, ніж переконливо відповісти на нього. Однак безсумнівно, що одним із чинників формування «цивілізації людини» є запровадження в суспільне життя «етики спілкування й співжиття». Ґрунтуючись на принципах визнання рівноправності власних переконань і відмінних життєвих позицій, поєднання цінностей індивідуальної свободи і спільної відповідальності ця етика утворює підвалини загальнолюдської культури. «Комунікативна культура» – основна ланка концепції «нового гуманізму», який, у свою чергу, є одним із уособлень теоретичної моделі «вселюдських цінностей», тих аксіологічних максим, інваріантний зміст яких, конкретизуючись у кожному нову історичну епоху, забезпечує усталеність існування людської спільноти, наступність загальнообов'язковиз принципів норм і правил суспільного життя [6, с. 37]. Як найдемократичніша форма людських взаємин, туризм здатний сприяти моральній меліорації, та ресоціалізації сучасного суспільства, яке гостро потерпає від набутого соціального імунодефіциту – браку щирості та теплоти людського спілкування. Гуманістично-терапевтичний сенс комунікативної культури визначається її ціннісними нормативами, серед яких пріоритетними є визнання гідності людини (принцип самодостатності особистості); доброзичливого ставлення до «альтернативних» або несхожих думок, переконань, способів життя (принцип толерантності), співчуття та порозуміння (принцип доброзичливості). Взаємодіючі та взаємодоповнюючі один одного ці принципи в разі їх дотримання сприяють утворенню моральної аури спілкування, суспільної атмосфери довіри як підґрунтя дружнього єднання, соціальної злагоди і цивілізованого консенсусу.

Список використаної літератури:

1. Биржаков М. Б. *Введение в туризм*. – СПб: Издательский дом Герда, 2004.
2. Пазенок В. С. *Філософія туризму: навчально-методичний посібник* // В.С. Пазенок, В.К. Федорченко. – К.: Кондор, 2004. – 268 с
3. Горак Г. І. *Екзистенціальність людського буття у природних вимірах та природно-рекреаційні можливості туризму. Всеукраїнський круглий стіл «Філософія туризму»*. – К, 2002.
4. Зязюн І. А. *Філософія туризмології. Туризм на порозі XXI століття: освіта, культура, екологія*. – К, 1999.
5. Щеглов С.Є. *Динаміка і тенденції розвитку туризму* // *Соціальна політика і соціологія*. – 2004. – № 2. – С. – 176 с.
6. Осітцов А.В. *Сутність загальнолюдських цінностей у філософсько-соціологічних дослідженнях*, Київ, 2014. – 55 с.
7. Шумка М. Л. *Феномен традиції як духовна основа формування модерної української нації / Михалина Леонівна Шумка* // «Суспільні науки XXI століття: перспективи та пріоритетні напрями досліджень»: *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 3-4 жовтня 2014 р.)* – Дніпропетровськ: НО «Відкрите суспільство», 2014. – 120 с. – С. 84-88.

8. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька / М. Л. Шумка, М. І. Гурик // *Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. Вип. 4(84). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 48-51.
9. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал / Т. В. Гончарук, М. Л. Шумка // *Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань*. – Львів, 2011. – С. 215-222.